

КОСТИН*Олег Юрійович*
*ONDEKC2016@gmail.com**к.ю.н., директор Одеського*
*НДЕКЦ МВС України***ЛУЦЕНКО***Ірина Сергіївна*
*Irina_finance2014@ukr.net**к.е.н., доцент, Одеський*
національний економічний
університет

УДК 343.148.5 (075.8)

ХОМУТЕНКО*Віра Петрівна*
*homutenko-vera@ukr.net**к.е.н., професор, заступник*
завідувача відділу ІЕТВД та Од
*Одеського НДЕКЦ МВС України***АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ****TOPICAL ISSUES FOR THE REFORM OF LEGISLATION IN THE FIELD OF SHIP EXPERTS ACTIVITIES IN UKRAINE**

У науково-практичній статті досліджено актуальні питання реформування процесуального законодавства про судово-експертну діяльність та Закону України «Про судову експертизу» у зв'язку з необхідністю узгодження норм базового закону та процесуального законодавства України.

В научно-практической статье исследованы актуальные вопросы реформирования процессуального законодательства о судебно-экспертной деятельности и Закона Украины «О судебной экспертизе», в связи с необходимостью согласования норм основного базового закона и процессуального законодательства Украины.

The article deals with the actual issues of reforming the procedural legislation on forensic expert activity and the Law of Ukraine "On Forensic Examination" in connection with the necessity of harmonizing the norms of the basic law and procedural legislation of Ukraine.

Ключові слова: *судова експертиза, судовий експерт, суб'єкти судово-експертної діяльності, рецензування висновку експерта, приведення до присяги*

Ключевые слова: *судебная экспертиза, судебный эксперт, субъекты судебно-экспертной деятельности, рецензирование выводов эксперта*

Keywords: *forensic examination, forensic expert, subjects of forensic expert activity, review of expert opinion, swearing*

ВСТУП

Становлення України як правової держави та сучасні євро інтеграційні процеси потребують удосконалення нормативно-правового регулювання судової експертизи з метою належного та ефективного захисту прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб та держави, усунення неузгоджених положень законодавства, в частині призначення та проведення судових експертиз. Тому в останні роки в Україні, було зроблено чимало заяв як експертним суспільством, так і науковцями щодо необхідності провести реформу судової-експертизи.

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є дослідження актуальних питань реформування процесуального законодавства про судово-експертну діяльність та Закону України «Про судову експертизу» та надання рекомендацій щодо узгодження норм базового закону та процесуального законодавства у сфері судово-експертної діяльності в Україні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В процесі підготовки статті використовувались загальнонаукові і спеціальні методи дослідження.

Методологічною та інформаційною основою роботи виступають наукові праці вітчизняних вчених, нормативно-правові та законодавчі акти. Так, проблематиці реформування судово-експертної діяльності в Україні присвячені праці: Г. Прохоров-Лукін та Г. Авдеева з питань реформування законодавства у сфері судово-експертної діяльності, однією із яких є необхідність приведення норм базового закону у відповідність до чинного законодавства з питань призначення та проведення судової експертизи в усіх видах судочинства [1], Ю.М. Грошевого та А.О. Селіванова, які розробляли питання правової експертизи [2], Є. Сімакової-Єфремян – проблемі відповідальності судового експерта [3], М.Л. Цимбала – реформування системи судово-експертних установ [4], А.А. Кравченко – питанням вдосконалення методичного забезпечення судово-експертної діяльності [5], В.М. Бараняк – проблемні питання підготовки судових експертів у вищих навчальних закладах України [6] та ін..

РЕЗУЛЬТАТИ

Судова експертиза є тим процесуальним інститутом, роль і значення якого у процесі розслідування цивільних, адміністративних, господарських та кримінальних справ важко переоцінити. Разом з тим, у

суспільстві нерідко постає питання щодо надійності та об'єктивності проведених експертних досліджень та наданих висновків, які повинні забезпечуватись вимогами діючих нормативно-правових актів. Відповідно до ст. 92 Конституції України визначення засад судової експертизи має здійснюватися виключно законами України [7].

За умов проведення судової реформи в Україні процес зміни законодавства у сфері судово-експертної діяльності є закономірним. Судово-експертна діяльність в Україні регламентується переважно нормами Цивільного процесуального кодексу України (ЦПК України), Господарського процесуального кодексу України (ГПК України), Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України) та Кримінального процесуального кодексу України (КПК України), Митний кодекс України (МК України) та Закон України «Про судову експертизу» (Закон про судову експертизу) і Закон України від 22 лютого 2000 р. «Про психіатричну допомогу», відомчими правилами та інструкціями Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства охорони здоров'я України з питань проведення експертиз (таблиця 1).

Доцільно зазначити, що значення наведених у таблиці 1 процесуальних кодексів полягає в тому, що саме вони передбачають умови, за дотримання яких забезпечується доказове значення висновку судового експерта за справою, що розслідується або розглядається в суді.

Базовим законом, що регламентує експертну діяльність є Закон України «Про судову експертизу»,

який визначає правові, організаційні та фінансові основи судово-експертної діяльності з метою забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою [8]. Разом з тим «практика проведення судових експертиз, запити тих, для кого проводиться судова експертиза вийшли за межі чинного законодавства, і більше регулюються підзаконними актами, рішеннями судів та поясненнями органів виконавчої влади» [9].

В Україні діє також ряд актів нормативно-правового характеру, що регулюють призначення та проведення судових експертиз (табл. 2).

Зазначені у таблиці 2 нормативно-правові акти регулюють діяльність експерта як процесуальної особи та визначають взаємодію суб'єктів під час певного процесу.

Таким чином, нормативно-правове регулювання судової експертизи, яка проводиться в межах як кримінального провадження, так і господарського, цивільного, адміністративного судочинства (а також у справах про адміністративні правопорушення), здійснюється різними нормативно-правовими актами.

Як свідчать результати аналізу актів нормативно-правового регулювання відносин, пов'язаних з призначенням та проведенням судових експертиз, вони містять окремі неузгодженості щодо: призначення та проведення судових експертиз; видів судових експертиз; щодо діяльності окремих суб'єктів судово-експертної діяльності; визначення меж державного контролю у сфері судово-експертної діяльності; та інші.

Таблиця 1

Засади судової експертизи у кримінальному, адміністративному, господарському і цивільному процесуальному законодавстві України та Митному кодексі України та Закону України «Про судову експертизу»

Засади судової експертизи	Правочини
правовий статус експерта	ст. 10 Закону № 4038-ХІІ, ст. 69 КПК України, ст.55 ЦПК України, ст. 66 КАС України, ст. 502 МК України;
відповідальність експерта	ст. 14 Закону № 4038-ХІІ, ст.70 КПК України;
визначено права та обов'язки експерта	ст. 12, ст. 13 Закону № 4038-ХІІ, ст. 53 ЦПК України; ст. 131 КАС України;
порядок призначення експертизи	ст.143 ЦПК України, ст.41 ГПК України, ст. 81 КАС України, ст.516 МК України;
Види експертиз:	
комісійна експертиза	ст.148 ЦПК України; ст.83КАС України;
комплексна експертиза	ст.149 ЦПК України; ст.84КАС України;
додаткова та повторна експертиза	ст. 150 ЦПК України; ст. 85 КАС України;
підстави для відводу експерта	ст. 79 КПК України;
підстави проведення експертизи	ст. 242 КПК України;
висновок експерта та його зміст	ст. 101, ст. 102 КПК України; ст. 66 ЦПК України; ст. 42 ГПК України, ст. 82 КАС України; ст. 515 Митний кодекс України;
порядок залучення експерта	ст. 243 КПК України;
клопотання про залучення експерта	ст. 244 КПК України;
випадки обов'язкового призначення експертизи	ст.145 ЦПК України;
участь судового експерта в судовому процесі	ст. 31КАС України;
допит експерта в суді для роз'яснення висновку	ст. 356 КПК України
визначення розміру сум, що підлягають сплаті за проведення судової експертизи	ст.48 ГПК України; ст.92 КАС України

Таблиця 2

Перелік та характеристика підзаконних актів, що регулюють порядок призначення та проведення судових експертиз

Назва нормативно-правового акту	Характеристика
Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998р. №53/5, із змінами та доповненнями	Містить науково-практичні рекомендації з питань підготовки та проведення судових експертиз і визначає порядок призначення судової експертизи у науково-дослідних судово-експертних установах Міністерства юстиції України, обов'язки, права та відповідальність судового експерта, оформлення матеріалів для проведення експертизи, організацію проведення експертиз і оформлення їх результатів, завдання кожної з видів експертиз
Наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2015р. №301/5 «Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів»	Визначає організаційні засади, завдання та порядок дії ЦЕКК при Міністерстві юстиції України, порядок підготовки та стажування фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта; порядок проведення атестацій судових експертів
Наказ Міністерства юстиції України від 25.06.2015р. «Про затвердження Порядку ведення державного Реєстру атестованих судових експертів зі змінами	Регулює порядок створення і ведення Міністерством юстиції України державного Реєстру атестованих судових експертів державних і підприємницьких структур та громадян
Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затв.наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2015р. №1350/5	Визначено основні завдання по видам експертиз з орієнтовним переліком вирішуваних питань
Наказ Міністерства юстиції України від 12.12.2011р. №3505/5 «Про затвердження Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах» із змінами та доповненнями	Регламентує здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах» та встановлює порядок контролю за дотримання цими експертами вимог нормативно-правових актів, що регулюють питання судово-експертної діяльності
Пленум Вищого Господарського суду України. Постанова від 26.12.2011 №18 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції»	Роз'яснює питання щодо судових експертів як учасників суду
Пленум Вищого Господарського суду України. Постанова від 23.03.2012 №4 «Про деякі питання практики призначення судової експертизи»	Регулює порядок призначення судової експертизи з метою правильного і однакового застосування господарськими судами законодавства
Постанова Верховного Суду України від 30.05.1997 № 8 "Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах"	Розглянуто питання призначення і проведення експертиз, що виникають у практиці судів, а саме дії суду під час проведення експертизи, способи проведення експертизи, порядок оплати праці експертів
Роз'яснення Вищого господарського суду України від 18.06.2009 № 04-06/8318.06.2009 "Про деякі питання практики призначення судової експертизи"	Визначає акти законодавства, якими слід керуватися при вирішенні питань призначення судової експертизи в арбітражному процесі, регулює окремі питання призначення судової експертизи, визначає суб'єктів судово-експертної діяльності, їх права та відповідальність, випадки призначення додаткової та повторної експертизи
Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 16.11.2011 №018/1227 « Про деякі питання призначення та проведення судової експертизи у зв'язку з прийняттям Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»	Рекомендує при призначенні та проведенні судових експертиз враховувати вимоги передбачені Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»
Роз'яснення Міністерства юстиції України від 18.02.2013 щодо використання спеціальних знань відповідно до нового Кримінального процесуального кодексу України	Роз'яснення щодо розширення можливостей застосування спеціальних знань учасниками кримінального провадження для забезпечення повноти доказів з метою встановлення істини у справі та захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорони прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження відповідно до нового Кримінального процесуального кодексу України

Зокрема, щодо призначення судової експертизи у кримінальному, адміністративному, господарському і цивільному процесуальному законодавстві України, Митному кодексі України та у Законі про судову експертизу мають місце неузгодженості, а саме:

1) звернення сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання (ч.1 ст.242 КПК України);

2) сторона обвинувачення залучає експерта за наявності підстав для проведення експертизи, у тому числі за клопотанням сторони захисту чи потерпілого (ч.1 ст.243 КПК України);

3) необхідності роз'яснення питань, що виникають при вирішенні господарського спору і потребують спеціальних знань. (ст. 41 ГПК України);

4) для з'ясування обставин, що мають значення для справи і потребують спеціальних знань у галузі науки, мистецтва, техніки, ремесла тощо, суд може призначити експертизу (ст. 81 КАС України);

5) виникнення потреби у спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва, релігії тощо (ч. 1 ст. 515 Митного кодексу України);

6) необхідності дослідження на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні, зокрема, суду (ст. 1 Закону про судову експертизу).

На нашу думку, варто у кримінальному, адміністративному, господарському і цивільному процесуальному законодавстві України, Митному кодексі України та у Законі про судову експертизу застосувати тотожність випадків призначення судової експертизи, а саме: експертиза призначається для з'ясування обставин, які мають значення для справи і потребують спеціальних знань (окрім правових).

Частиною другою ст. 242 КПК України передбачено обов'язковість проведення експертизи у шести випадках:

1) встановлення причин смерті;

2) встановлення тяжкості та характеру тілесних ушкоджень;

3) визначення психічного стану підозрюваного за наявності відомостей, які викликають сумнів щодо його осудності, обмеженої осудності;

4) встановлення віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості;

5) встановлення статевої зрілості потерпілої особи в кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених статтею 155 Кримінального кодексу України;

6) визначення розміру матеріальних збитків, шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяної кримінальним правопорушенням.

У відповідності до вимог ст. 145 ЦПК України, призначення експертизи є обов'язковим лише у разі з'явлення обома сторонами клопотання про призначення експертизи, а також за наявності клопотання хоча б однієї із сторін, якщо у справі необхідно встановити:

1) характер і ступінь ушкодження здоров'я;

2) психічний стан особи;

3) вік особи, якщо про це немає відповідних документів і неможливо їх одержати.

Разом з тим, як у цивільному так і у господарському процесуальному кодексах відсутні норми щодо обов'язковості проведення економічних судових експертиз, за клопотанням сторін.

На нашу думку, за клопотанням однієї із сторін справи, призначення судом економічної експертизи

повинна стати обов'язковим, у разі коли для з'ясування обставин, необхідні спеціальні знання.

Аналізуючи діюче кримінально-, адміністративно-, господарсько- і цивільно-процесуальне законодавство України, Митний кодекс України та Закон про судову експертизу, варто зазначити, що за процесуальним критерієм лише ЦПК України та КАС України виділяють чотири види експертиз: комісійна (ст.148 ЦПК, ст. 83 КАС), комплексна (ст.149 ЦПК, ст.84 КАС), додаткова і повторна експертиза (ст.150 ЦПК, ст.85 КАС), які мають особливості щодо їх порядку призначення та проведення, тобто мають процесуальне значення. Однак, статус різновиду судових експертиз не передбачений Законом України «Про судову експертизу». Разом з тим ст. 4 Закону про судову експертизу встановлено, що правильність висновку судового експерта забезпечується можливістю призначення повторної експертизи, яка доручається іншому експерту, експертам.

Єдиний нормативно-правовий акт у цій сфері – наказ Міністерства юстиції № 53/5 від 08.10.1998 р. «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та судових досліджень та науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» [10]. Однак власне згаданий наказ не може бути джерелом кримінального процесуального законодавства (відповідно до ст. 1 КПК України).

На необхідності передбачити у КПК України та у Законі про судову експертизу положення щодо різновидів судових експертиз наголошують багато науковців і правників, а саме А.І. Лозовий та Е.Б. Сімакова-Єфремян [11], Л.Г. Бордюгов [12], Н.С. Трофименко [13], О.С. Саїнчин [14] та ін..

Ми приєднуємося до думки українських науковців, щодо внесення змін у відповідне законодавство для узгодженості норм права по статусу різновиду судових експертиз.

Виходячи з положень ст.ст. 242, 243, 244 КПК України, ст. 144 ЦПК України, ст. 81 КАС України та ст. 41 ГПК України, проведення експертизи може бути доручено відповідній державній експертній установі або конкретному експерту (експертам). Так, перелік суб'єктів судово-експертної діяльності визначається ст. 7 Закону про судову експертизу. Зокрема, судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи та у випадках і на умовах, визначених цим Законом, судові експерти, які не є працівниками зазначених установ. Однак, у ч. 3 ст. 7 Закону про судову експертизу містить виключне право проведення державними спеціалізованими установами проведення криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз. Разом з тим, такі обмеження відсутні у процесуальному законодавстві, що свідчить про наявні неузгодженості у сфері судово-експертної діяльності, які потребують вирішення.

Крім того, відповідно до ч. 2 ст. 243 КПК України «сторони захисту має право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкові». Однак, на сьогодні це право не може бути реалізоване, оскільки розпорядником тимчасово вилученого майна (доку-

ментів, речей, грошей тощо), яке може бути об'єктом експертизи, є слідчий, прокурор, інша уповноважена особа, чи під контролем слідчого судді чи суду (ст. 168, ст. 169 КПК України).

Для рішення цієї проблеми необхідно, на думку експертної спільноти, вносити зміни у діюче процесуальне законодавство та передбачити процедуру доступу експерта до об'єктів дослідження у разі самостійного залучення стороною захисту експертів на договірних умовах для проведення експертизи тимчасово вилученого майна.

Висновок експерта є одним із видів доказів, котрим можуть підтверджуватися або спростовуватися певні обставини, на які посилаються сторони. Тлумачення цього поняття надане у ст. 101, ст. 102 КПК України, ст. 66 ЦПК України, ст. 42 ГПК України, ст. 82 КАС України, ст. 515 Митний кодекс України. Зокрема ст. 101 КПК України встановлено, що висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи. Перелік основних складових змісту висновку експерта, серед яких пунктом зазначено, що у висновку повинно бути зазначено докладний опис проведених досліджень, у тому числі методи, застосовані у дослідженні, отримані результати та їх експертна оцінка визначено ст. 102 КПК України. Разом, з тим, у базовому законі про судову експертизу відсутні правочини стосовно висновку експерта та його складовий, що свідчить про наявні не узгодженості, які потребують усунення, шляхом внесення змін до закону про судову експертизу.

Крім того, в останні роки в Україні склалась практика, коли адвокат, слідчий, рідше суддя, не маючи жодних аргументів для спростування чи можливості поставити під сумнів висновок судової експертизи чи висновок експертного дослідження, використовують для цього негативну рецензію на цей висновок. Однак, жоден процесуальний закон не містять положень, на підставі яких учасники процесу могли б саме оскаржити конкретний висновок судової експертизи, скасувавши його, визнавши недійсним тощо. Питання оскарження також ніяк не врегульовані спеціальними нормативно-правовими актами у сфері судових експертиз, зокрема, Законом про судову експертизу.

За результатами перевірки та оцінкою висновку експерта суд може визнати його обґрунтованим і достатнім та покласти в основу рішення. Якщо висновок експерта є неповним, як зазначалось, суд може призначити додаткову експертизу, якщо у суду виникають сумніви у достовірності висновку експерта, він може призначити повторну експертизу.

Доцільно зауважити, що рецензія на висновки судових експертиз не є процесуальним документом, оскільки рецензент не несе ніякої, крім моральної, відповідальності за складення ним рецензії. Крім того, рецензія – це суб'єктивна думка рецензента, яка базується на певних об'єктивних даних, викладених у висновку судового експерта, що не надає достатніх

підстав для сумнівів у достовірності висновку експерта.

Про неправомірність застосування негативної рецензії на висновок експерта для його оскарження свідчить і зміст п. 20 Пленуму Вишого господарського суду України у Постанові «Про деякі питання практики призначення судової експертизи» № 4 від 23 березня 2012 р., у якому наведено, що «висновок судового експерта не є актом державного чи іншого органу і не може бути оскаржений в господарському суді, а тому судам слід відмовляти у прийнятті заяв про таке оскарження (в тому числі про визнання даного висновку недійсним) на підставі п. 1 ч. 1 ст. 62 ГПК України. Однак, учасник судового процесу може викласти господарському суду заперечення щодо висновку експерта, в тому числі й апеляційної інстанції, на загальних підставах у письмовій або в усній формі».

Аналогічна позиція міститься ухвали Верховного Суду України від 07 жовтня 2003 р. по справі № 18/478(03/158) про визнання недійсним висновку експерта. В цій справі судом було зазначено наступне: «Юридичним актом є офіційний письмовий документ державного чи іншого органу (посадової особи), виданий в межах його компетенції, визначеної законом, який має точно визначені зовнішні реквізити та породжує певні правові наслідки, створює юридичний стан, спрямований на регулювання суспільних відносин, має обов'язковий характер для суб'єктів цих відносин, поширює свою чинність на певний час, територію, коло суб'єктів. Як вбачається з матеріалів справи, оспорюваний висновок судового експерта є результатом практичної діяльності фахівця-оцінювача з визначених питань та не є актом державного чи іншого органу. Таким чином, господарські суди першої та апеляційної інстанції дійшли правильного висновку про непідвідомчість даного спору господарським судам і обґрунтовано припинили провадження у справі».

Вищенаведене надає нам можливість стверджувати, що висновок судового експерта не повинен бути визнаний недійсним через негативну рецензію на нього.

Разом з тим, на нашу думку, необхідно на законодавчому рівні вирішити питання щодо недопустимості використання рецензії на висновок експерта поза процедурою, передбаченою Порядком проведення рецензування висновків судових експертів та висновків експертних досліджень, затвердженого Наказом Мін'юсту 25.05.2015 № 775/5.

Ще одна проблема, яка вже тривалий час є предметом дискусії, це наявність у кримінальному процесуальному кодексі норм щодо відповідальності судового експерта за давання завідомо неправдивого висновку та за відмову від давання висновку без поважних причин і невиконання інших обов'язків (ст. 70 КПК України).

Про кримінальну відповідальність експерта за завідома неправдивий висновок і відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків, йдеться і у ч. 1 ст. 171 ЦПК України, що кореспондується із вимогами ст. 4 Закону про судову експертизу, щодо відповідальності експерта. Разом з

тим, виходячи із того, що судовий експерт є процесуальною особою, попередження про її кримінальну відповідальність виділяє її серед інших процесуальних осіб, таких як дізнавач, слідчий, суддя, які не попереджаються про відповідальність за не-об'єктивне дізнання, досудове або судове слідство.

Слід зауважити, що ст. 384 КК України не містить прямої вказівки про кримінальну відповідальність експерта за давання ним неправдивого висновку на стадії підготовки справи до суду або під час проведення судового слідства у випадках, коли суддя (суд) призначає експертизу для проведення не в суді, а в експертній установі чи за іншим місцем знаходження об'єкта. Це дає підставу для неоднозначного сприйняття норми, що кримінальна відповідальність за завідомо неправдивий висновок у суді передбачена тільки за висновок, зроблений експертом під час судового розгляду в судовому засіданні [15, с. 101]. Тому, ми поділяємо позицію судових експертів практиків, а саме А.О. Полтавського, М.А. Прокопенко, С.С. Кириленко, що норми кримінального законодавства щодо відповідальності судового експерта потребують уточнення її положень щодо обстановки та часу вчинення злочину.

У випадках недовіри до висновків експерта, який не працює у державній спеціалізованій установі, сторони судового процесу (обвинувачення або захист) мають право, у відповідності до чинного законодавства, призначити повторну експертизу, що також є гарантією незалежності судового експерта та правильності його висновку.

ВИСНОВОК

Результати дослідження питань з нормативно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні свідчить про необхідність узгодження норм кримінально-, адміністративно-, господарсько- і цивільно- процесуального законодавства України щодо проведення судових експертиз; видів судових експертиз та діяльності окремих суб'єктів судово-експертної діяльності, визначення меж державного контролю у сфері судово-експертної діяльності шляхом прийняття нового закону про судово-експертну діяльність.

Список використаних джерел

1. Прохоров-Лукін Г. Коментар щодо проекту Закону України «Про судово-експертну діяльність»/ Г. Прохоров-Лукін, Г. Авдеева// Юридична газета №1/2014, с.37-62
2. Грошевий Ю.М. Проблеми удосконалення законодавства, що регулює кримінально-процесуальну діяльність/ Ю.М. Грошевий // Вісник Академії правових наук України. -2003. -№ 2-3.-С.686-698
3. Сімакова-Єфремян Е. Проблеми судово-експертної діяльності в нормах чинного законодавства України/ Е.Сімакова-Єфремян // Право України. -2003. -№11. -С.99-10
4. Цимбал М.Л. До питання про вдосконалення експертної діяльності // Актуальні проблеми криміналістики: Матеріали міжнар. наук-практ. конф., м. Харків, 25-26 верес. 2003 р. / Ред. кол.: М.І. Панов

(голов. ред), В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова та ін. - Х.: Гриф, 2003. -С.242- 245

5. Кравченко А.А. Правовые и организационные проблемы регулирования судебно-экспертной деятельности / А.А. Кравченко // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия: Юридические науки. - 2013.

6. Бараняк В.М. Проблеми підготовки судових експертів у вищих навчальних закладах України / В.М. Бараняк// Вісник Національного університету «Львівська політехніка», 2014. – 801(2), – с. 229-233

7. Конституція України від 30.09.2016 р– [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

8. Закон України від 25.02.1994р. №4038-ХІІ «Про судову експертизу» зі змінами та доповненнями – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/4038-12>

9. Пояснювальна записка от 30.03.2017 № 6264 до Закону України «Про судово-експертну діяльність в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH4U000A.htm

10. Наказ Міністерства юстиції № 53/5 від 08.10.1998 р. «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та судових досліджень та науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>

11. Лозовий А.І. Проблемні питання призначення та проведення судової експертизи в проекті нового кримінального процесуального кодексу України / А.І. Лозовий, Е.Б. Сімакова-Єфремян // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – 2011. – Вип. 11. – С. 190–200

12. Бордюгов Л.Г. Проблеми проведення комплексних судових експертиз [Електронний ресурс] / Л.Г. Бордюгов // Образование и наука XXI века – 2010. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pravo/72380.do с.htm.

13. Трофименко Н.С. Питання призначення та проведення деяких видів судових експертиз (за матеріалами узагальнення експертної практики) / Н.С. Трофименко // Вісник Академії митної служби України. Серія: Право. – 2013. – № 1 (10). – С. 107–112

14. Саїнчин С.О. Призначення комплексної експертизи при розслідуванні діттовбивства / С.О. Саїнчин // Держава та регіони. Серія: Право. – 2013. – № 2 (40). – С. 163–166

15. Полтавський А.О. Актуальні питання вдосконалення методичного забезпечення судово-експертної діяльності / А.О. Полтавський, М.А. Прокопенко, С.С. Кириленко // Криміналістика і судова експертиза. - 2013. – Вып. 58(2). – С. 167-169. – Режим доступу: [nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2013_58\(2\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2013_58(2)_31).